

עלון הודעה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

חולדות (תשכ"ב)

כ"ו ל"ד-ל"ה נשי עשו.

שני פסוקים אלה שבהם עוסק גליונו מפחיעים מבחינת מקומם, סמיכותם למעשה אבימלך לגרר אשר אין לה שום קשר אחת, ומפחיעים גם כן בדיוקם הביוגרפי של עשו, לא מצינו באברהם ולא ביעקב ולא בבני יעקב שיספור לנו הכתוב את גילם בשעה שנשא אשה, ומצינו הודעה זו בתורה רק אצל יצחק ועשו. מכאן המקום למדרשי חז"ל על גילו של עשו ועל דמיון זה שבינו לבין אביו. הציור בצבעים קודרים שמצירים המדרשים את עשו אינו בנוי רק על משמעותו הסמלית (עשו= אדום = מלכות רומי הרשעה) אלא גם על רמזי פסוקים - (שאלה א' 3. וע' לזה פסוק כ"ה כ"ז ורש"י שט) חרמו הוא בחסר ההקבלה בין שני חלקי הפסוק.

ויחי עשו	איש יודע ציד	איש שדה
ויעקב	איש חס	יושב אהלים
מקצועו או אפיו?	מקום התעסקותו.	

ואולם כאמור: המדרשים אינם עוסקים רק בעשו האיש, בן יצחק אחי יעקב, אלא (רק או גם) בעשו הסמל לרומי לאומות העולם, אח"כ אדום (א' 4)

לשאלה ב. בדברי ר' אברהם בן הרמב"ם יש להבליט את דעתו, כי עצם לקיחת עשו שתי נשים בנגוד לאביו (בנגוד למצב אביו) נחשב לו לחטא. (וע' גליון בראשית חשי"ג שאלה א').

אשר חמיהה הגדולה, מה ראה יצחק שבחר בעשו לברכו השיב את דברי הרמב"ם:

"ידע יצחק, כי צריך עשו לברכתו, כי לא היה איש הגון וטוב,

אבל יעקב לא היה צריך לברכה, כי ידע יצחק, כי ברכת אברהם

לו חתיה, וברית קיום הזרע המיוחד לבניו לו יהיו ובניו ירשו

הארץ

המדרש המובא בשאלה ג דוגמא נאה הוא למגמת מדרשי חז"ל להשלים פרטים, להרבות ציוריות לעומת קצורו, האפקותו של המקרא, כל התנהגות נשי עשו ניתנה בתורה בפסוק אחד, ולא נראה שום חמונה ולא נדע - מה עשו אלא רק נשמע על צערן של יצחק ורבעה. ואולי המדרש משמיענו שלא ריב משפחה רגיל היה זה בין כלה לחמותה, אלא ל"יצחק חתילה", סדר המלים בפסוק לעולם אינו דבר שבמקרה ויש ללמוד ממנו. (ע' גליון נח חש"ו) יש ומחאים סדר הדבורים בכתוב לסדר במציאות, ויש ומורה סדר הדברים על דרגתם מבחינת ערכם, או על הכבוד שאחד המדברים או הכתוב חולק לענינים. (על כל זה עיין הינמן: דרכי האגדה ע' 99).

לשאלה ד. לחבנת דברי רש"י יעזרו לנו דברי מפרשו המעמיק והמדייק, בלשן והמדקדק ר' וולף היידנהיים בפרושו לרש"י: הבנת המקרא.

מורת רוח: לשון "ממרים הייתם" כל מעשיהם היו לעצבון ליצחק ולרבעה. עד כאן ל' רש"י

כי מורת הוא שם דבר של מרי מגזרת (יהושע א') "אשר יטרה את פיך", (ישעיה סג)

"והמה מרו ועצבו את רוח קדשו". מחטופי למ"ד הפעל של ה"א (=מגזרת חסרי לב) ונפרדו

(=בצורת נפרד) "מורה" על משקל "עולה" ובסמיכות מורת כמו "צולה שבת בשבתו"

ואיננו לשון סרירות, שהוא מחקר עם "נפש", לא עם "רוח" (=כמו "מרת נפש" דחנה

בשם א' א'), אבל לשון חמראה יחשך עם רוח בכל המקרא.

ובעבור שהוא שם דבר לכן יחכן לומר "והחיינה" בל' רבים, וכמו שפרש רש"י

שהן היו לעצבון ליצחק ולרבעה. והחכם ראב"ע חשב שהוא שם תאר כמו "חולת אהבה",

לכן הוצרך לפרש "והחיינה" - כל אחת מהן: אכן לדעת רש"י אין צורך לו. וכן עיקר.